

Лекция 7

Е. | ХИПЕРГЕОМЕТРИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ $X \sim Hg(N, M, n)$

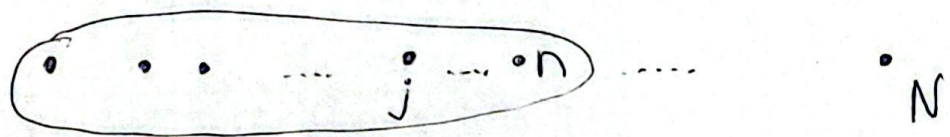
ИМАМЕ N ЕЛЕМЕНТА, ОТ КОИТО M СА МАРКИРАНИ. ПРАВИМ ИЗВАДКА С РАЗМЕР n ОТ ТЯХ. X ИЗБРОЯВА БРОЯ МАРКИРАНИ В ТАЗИ ИЗВАДКА.

ТВЪРЖДЕНИЕ:

$$a) P(X=k) = \frac{\binom{M}{k} \binom{N-M}{n-k}}{\binom{N}{n}}$$

$$b) EX = n \cdot \frac{M}{N}, \quad DX = \frac{n \cdot M}{N} \cdot \frac{N-M}{N} \cdot \frac{N-n}{N-1}$$

Д-во: б)

$$X_j = \begin{cases} 1 & \text{АКО НА } j\text{-ТА ПОЗИЦИЯ ИМА МАРКИРАН} \\ 0 & \text{АКО НА } j\text{-ТА ПОЗИЦИЯ НЕ Е МАРКИРАН} \end{cases}$$

$$X = \sum_{j=1}^n X_j \Rightarrow EX = \sum_{j=1}^n EX_j$$

$$X_j \sim \text{Ber}(p_j) \Rightarrow EX = \sum_{j=1}^n p_j$$

$$p_j = \frac{\binom{N-1}{M-1}}{\binom{N}{M}} = \frac{M}{N} = P(X_j=1)$$

$$\Rightarrow EX = \sum_{j=1}^n p_j = n \cdot \frac{M}{N}$$

СЪВМЕСТНИ ДИСКРЕТНИ РАЗПРЕДЕЛЕНИЯ

Деф: Нека X и Y са две дискретни случайни величини в едно вероятностно пространство. Тогава под съвместно разпределение на X и Y разбираме таблицата:

$Y \backslash X$	x_1	x_2	$\dots$	x_n	$Y \downarrow$
y_1	p_{11}	p_{21}	$\dots$	p_{n1}	$\sum_i p_{i1}$
y_2	p_{12}	p_{22}	$\dots$	p_{n2}	$\sum_i p_{i2}$
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\dots$	$\dots$	$\sum_i \dots$
y_k	p_{1k}	p_{2k}	$\dots$	p_{nk}	$\sum_i p_{ik}$
$\vdots$	$\dots$	$\vdots$	$\dots$	$\dots$	$\vdots$
y_n	p_{1n}	p_{2n}	$\dots$	p_{nn}	$\sum_i p_{in}$
$X \rightarrow$	$\sum_j p_{1j}$	$\sum_j p_{2j}$	$\dots$	$\sum_j p_{nj}$	$\leftarrow$ $\uparrow$ МАРГИНАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

$$p_{ij} = P(X=x_i \cap Y=y_j) = P(X=x_i; Y=y_j)$$

$$\sum_{i,j} p_{ij} = 1$$

Пример:

X - брой 6-ци при хвърляне на 2 зара

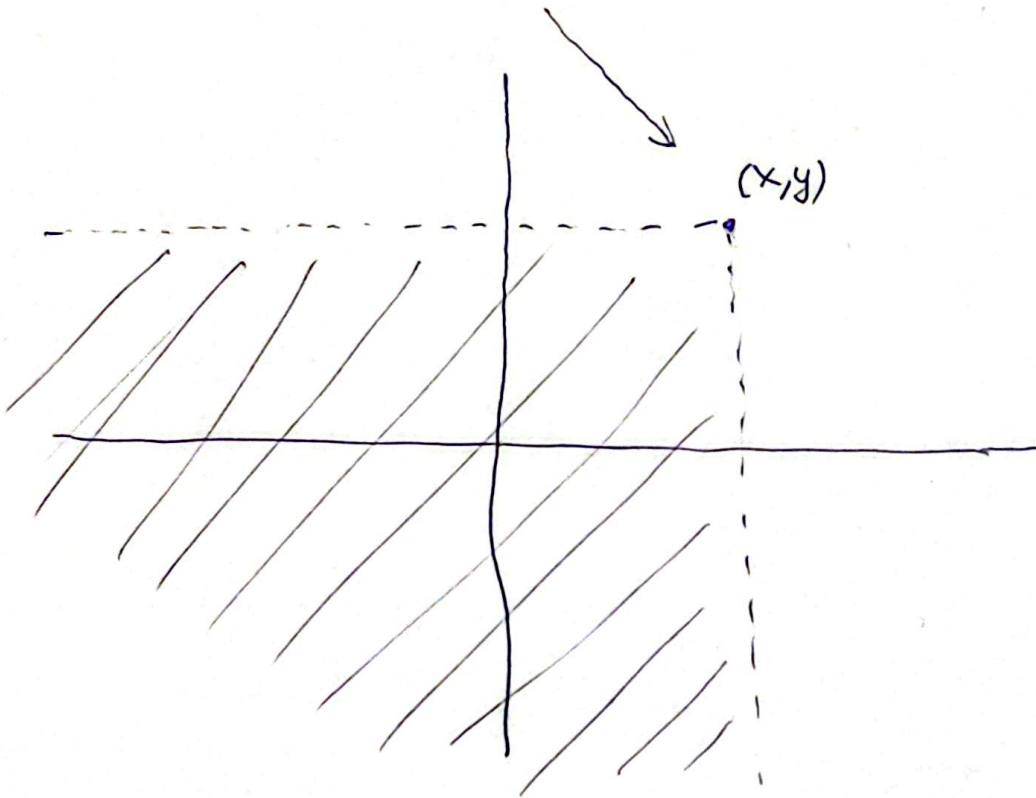
Y - брой 1-ци при хвърляне на 2 зара

$Y \backslash X$	0	1	2	Y
0	$\frac{16}{36}$	$\frac{8}{36}$	$\frac{1}{36}$	$\frac{25}{36}$
1	$\frac{8}{36}$	$\frac{2}{36}$	0	$\frac{10}{36}$
2	$\frac{1}{36}$	0	0	$\frac{1}{36}$
X	$\frac{25}{36}$	$\frac{10}{36}$	$\frac{1}{36}$	

СЪВМЕСТНИ ФУНКЦИИ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

ДЕФ: НЕКА X И Y СА ДВЕ СЛУЧАЙНИ ВЕЛИЧИНИ. ТОГАВА СЪВМЕСТНА ФУНКЦИЯ НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА X И Y Е

$$F_{X,Y}(x,y) = P(X \leq x; Y \leq y) \quad \forall (x,y) \in \mathbb{R}^2$$

$$F_{X,Y}(x,\infty) = P(X \leq x; Y \leq \infty) = P(X \leq x) = F_X(x)$$

$$F_{X,Y}(\infty,y) = F_Y(y)$$

$$F_{X,Y}(\infty,\infty) = 1$$

$$F_{X,Y}(-\infty,y) = 0 = F_{X,Y}(x,-\infty)$$

Д-ЕФ: 'НЕЗАВИСИМОСТ'

ДВЕ СЛУЧАЙНИ ВЕЛИЧИНИ X, Y ВЪВ V СА НЕЗАВИСИМИ АКО

$$F_{X,Y}(x,y) = P(X \leq x) \cdot P(Y \leq y) = F_X(x) \cdot F_Y(y)$$

$$\downarrow$$
$$P(X \leq x; Y \leq y) \quad \forall (x,y) \in \mathbb{R}^2$$

КОВАРИАЦИЯ И КОРЕЛАЦИЯ

Д-ЕФ: 'КОВАРИАЦИЯ'

НЕКА X И Y СА ДВЕ СЛУЧАЙНИ ВЕЛИЧИНИ. ТОГАВА

$$\text{Cov}(X,Y) = E[(X - EX)(Y - EY)] \text{ СЕ}$$

НАРИЧА КОВАРИАЦИЯ

ПРИМЕР: ЗА 2 ДИСКРЕТНИ СЛУЧАЙНИ ВЕЛИЧИНИ

$$\text{Cov}(X,Y) = \sum_{i,j} p_{ij} (x_i - EX)(y_j - EY)$$

ТВЪРАЕНИЕ: $\text{Cov}(X,Y) = EXY - EX \cdot EY$

Д-ВО: $E[(X - EX)(Y - EY)] = E[XY - XEY - YEY + EX \cdot EY] =$

$$= EXY - E[X \cdot EY] - E[YEX] + E[EX \cdot EY] =$$
$$= EXY - EY \cdot EX - EX \cdot EY + EX \cdot EY \quad \square$$

СЛЕДСТВИЕ: $\text{Cov}(aX, bY) = E aX bY - E aX \cdot E bY = ab(EXY - EX \cdot EY)$

$$= ab \cdot \text{Cov}(X,Y)$$

ТВЪРАЕНИЕ: Ако $X \perp Y$, то $\text{Cov}(X, Y) = 0$

Д-во: $\text{Cov}(X, Y) = EXY - EX \cdot EY \stackrel{X \perp Y}{=} EXEY - EX \cdot EY = 0$

ДЕФ: 'КОРЕЛАЦИЯ'

НЕКА X и Y СА СЛ. ВЕЛ. С $DX < \infty$ и $DY < \infty$.

ТОГАВА $\rho(X, Y) = \frac{\text{Cov}(X, Y)}{\sqrt{DX} \cdot \sqrt{DY}}$ СЕ НАРИЧА КОРЕЛАЦИЯ.

ТВЪРАЕНИЕ: НЕКА X и Y СА СЛ. ВЕЛ. ТАКИВА, ЧЕ $DX < \infty$ и $DY < \infty$.

НЕКА $\bar{X} = \frac{X - EX}{\sqrt{DX}}$ и $\bar{Y} = \frac{Y - EY}{\sqrt{DY}}$. ТОГАВА $E\bar{X} = E\bar{Y} = 0$
и $D\bar{X} = D\bar{Y} = 1$

и $\rho(X, Y) = E\bar{X} \cdot \bar{Y}$

Д-во: $E\bar{X} = E \frac{X - EX}{\sqrt{DX}} = \frac{1}{\sqrt{DX}} \cdot E(X - EX) = 0$

$D\bar{X} = D \frac{X - EX}{\sqrt{DX}} = \frac{1}{DX} \cdot D(X - EX) = \frac{DX}{DX} = 1$, ЗАЩОТО

$D(X - c) = DX$

$$\begin{aligned} \rho(X, Y) &= \frac{E(X - EX)(Y - EY)}{\sqrt{DX} \sqrt{DY}} = E \left(\frac{X - EX}{\sqrt{DX}} \cdot \frac{Y - EY}{\sqrt{DY}} \right) = \\ &= E\bar{X}\bar{Y} \end{aligned}$$

ТЕОРЕМА:) X и Y с.в.сл. вел с $DX < \infty$ и $DY < \infty$. ТОГДА:

$$a) |g(X, Y)| \leq 1$$

$$б) |g(X, Y)| = 1 \Leftrightarrow Y = aX + b \text{ за някои } a, b \in \mathbb{R}$$

Д-во:

$$\begin{aligned} a) 0 \leq E(\bar{X} \pm \bar{Y})^2 &= E(\bar{X}^2 \pm 2\bar{X}\bar{Y} + \bar{Y}^2) = \\ &= E\bar{X}^2 \pm 2E\bar{X}\bar{Y} + E\bar{Y}^2 \stackrel{\text{Тб.}}{=} DX \pm 2g(X, Y) + DY = \\ &= 2 \pm 2g(X, Y) \Rightarrow 1 \pm g(X, Y) \geq 0 \quad \square \end{aligned}$$

$$\text{б) " } \Leftarrow \text{ " } Y = aX + b \Rightarrow \begin{aligned} EY &= aEX + b \\ DY &= a^2 DX \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} g(X, Y) &= \frac{EXY - EX \cdot EY}{\sqrt{DX} \sqrt{DY}} = \frac{EX(aX+b) - EX \cdot E(aX+b)}{\sqrt{DX} |a| \sqrt{DX}} = \\ &= \frac{aEX^2 + bEX - a(EX)^2 - bEX}{DX |a|} = \frac{a(EX^2 - (EX)^2)}{|a| DX} = \pm 1 \end{aligned}$$

" $\Rightarrow$ " $|g(X, Y)| = 1$ 1сл.) Нека $g(X, Y) = 1$

$$E(\bar{X} - \bar{Y})^2 = E\bar{X}^2 - 2E\bar{X}\bar{Y} + E\bar{Y}^2 = 1 - 2 \cdot 1 + 1 = 0$$

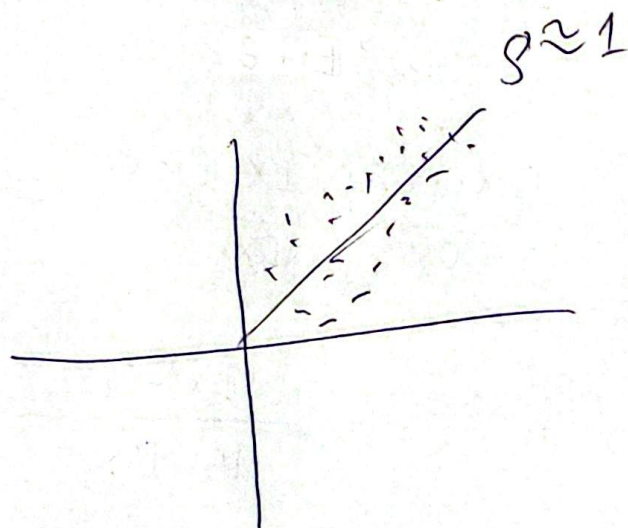
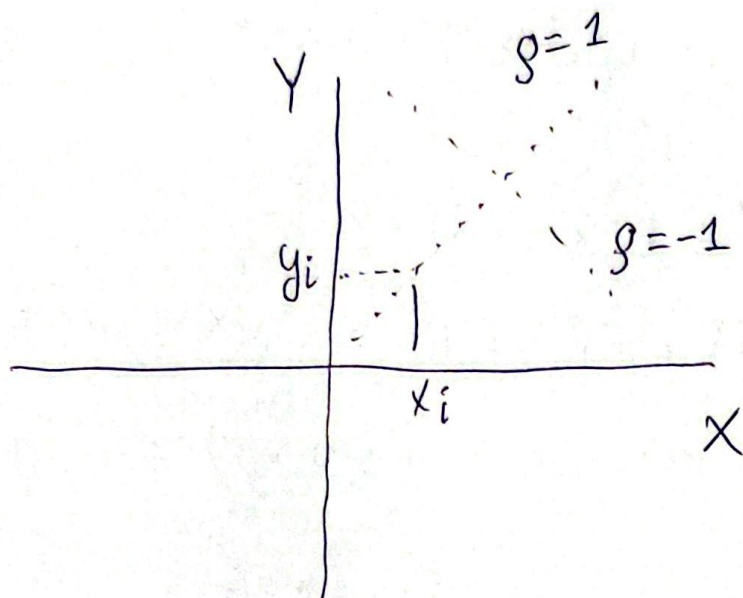
$$E(\bar{X} - \bar{Y})^2 = 0 = \sum_{i,j} p_{ij} (\bar{x}_i - \bar{y}_j)^2 \Rightarrow \bar{X} = \bar{Y}$$

$$\bar{Y} = \frac{Y - EY}{\sqrt{DY}} = \frac{X - EX}{\sqrt{DX}} \Rightarrow Y - EY = \frac{X - EX}{\sqrt{DX}} \cdot \sqrt{DY} = \frac{X \sqrt{DY}}{\sqrt{DX}} - \frac{EX \sqrt{DY}}{\sqrt{DX}}$$

$$\Rightarrow Y = X \cdot \frac{\sqrt{DY}}{\sqrt{DX}} - EX \cdot \frac{\sqrt{DY}}{\sqrt{DX}} + EY \quad \square$$

2 сл.) Аналогично

$$Y = aX + b$$

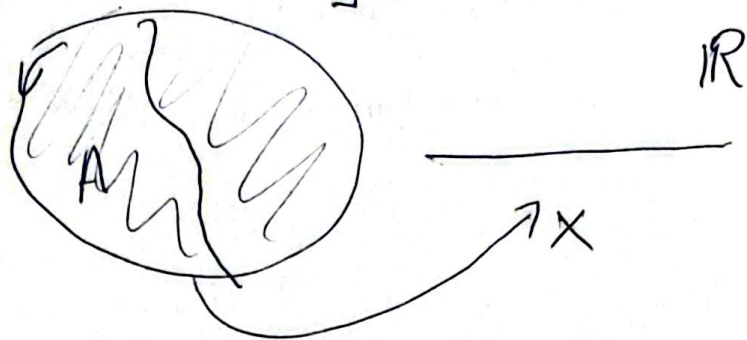

УСЛОВНО МАТЕМАТИЧЕСКО ОЧАКВАНЕ

$$X, EX; \quad E(X - EX)^2 = DX = \min_{a \in \mathbb{R}} E(X - a)^2$$

Пример: $Y = 1_A = \begin{cases} 1 \\ 0 \end{cases}$

$$P(A) = P(Y=1) = p$$

$$P(A^c) = 1 - p = q$$

$$\min_g E(X - g(Y))^2, \quad g(Y) = a \cdot 1_A + b \cdot 1_{A^c}$$

$$a = g(1) \quad b = g(0)$$

$$\min_g E(X - g(Y))^2 = \min_{a, b \in \mathbb{R}} \underbrace{E(X - a1_A - b1_{A^c})^2}_{f(a, b)} = \min_{a, b \in \mathbb{R}} f(a, b)$$

±

$$f(a, b) = E(X^2 + a^2 1_A + b^2 1_{A^c} - 2a 1_A X - 2b X 1_{A^c}) = \boxed{P(A) = E 1_A}$$

$$= EX^2 + a^2 P(A) + b^2 P(A^c) - 2a EX 1_A - 2b EX 1_{A^c}$$

$$\left| \begin{array}{l} \frac{\partial f}{\partial a} = 0 = 2a P(A) - 2EX 1_A \\ \frac{\partial f}{\partial b} = 0 = 2b P(A^c) - 2EX 1_{A^c} \end{array} \right| \Rightarrow \begin{array}{l} a = \frac{EX 1_A}{P(A)} = \frac{EXY}{P(Y=1)} \\ b = \frac{EX 1_{A^c}}{P(A^c)} = \frac{EX(1-Y)}{P(Y=0)} \end{array}$$

$$\Rightarrow g^*(Y) = \frac{EX 1_A}{P(A)} \cdot 1_A + \frac{EX 1_{A^c}}{P(A^c)} \cdot 1_{A^c} =: E(X|Y)$$

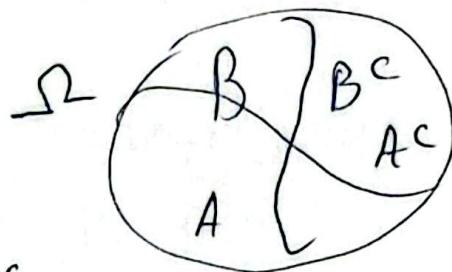
Деф: 'умо'

Нека X и Y са сл. вел. Тогава

$g^*(Y) = E(X|Y)$ е тази случайна величина, която

минимизира $\min_g E(X - g(Y))^2 = E(X - E(X|Y))^2$

Пример: $X = 1_B$ $Y = 1_A$

$$g^*(Y) = \frac{E(1_A 1_B)}{P(A)} \cdot 1_A + \frac{E(1_B \cdot 1_{A^c})}{P(A^c)} \cdot 1_{A^c} =$$

$$= \frac{P(A \cap B)}{P(A)} \cdot 1_A + \frac{P(A^c \cap B)}{P(A^c)} \cdot 1_{A^c} = P(B|A) 1_A + P(B|A^c) \cdot 1_{A^c}$$

Пример:

Y	y_2	$\dots$	y_j	$\dots$
P	p_2	$\dots$	p_j	$\dots$

$$A_j = \{Y = y_j\}$$

$$E[X|Y] = \sum_j \frac{E[X 1_{A_j}]}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j}$$

$$\text{Ако } X \text{ е дискретна, т.е.: } X = \sum_i x_i \cdot 1_{B_i}$$

$$E[X 1_{A_j}] = E\left[\sum_i x_i \cdot 1_{B_i} \cdot 1_{A_j}\right] = \sum_i x_i \cdot E[1_{B_i \cap A_j}] = \sum_i x_i \cdot P(A_j \cap B_i)$$

$$\Rightarrow E[X|Y] = \sum_j \sum_i \frac{x_i P(A_j \cap B_i)}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} =$$

$$= \sum_j \sum_i x_i \cdot P(B_i | A_j) \cdot 1_{A_j}$$

АЕФ: НЕКА X И Y СА ДИСКР. СЛ. ВЕЛ. ТОГАВА

$$E[X|Y=y_j] = \sum_i x_i \cdot P(B_i|A_j) \quad B_i = \{X=x_i\}$$

$$A_j = \{Y=y_j\}$$

$$E[X|Y] = \sum_j E[X|Y=y_j] \cdot 1_{A_j}$$

ТВЪРЖДЕНИЕ: Ако X и Y са дискретни сл. вел., то $E[X|Y]$ е дискр. сл. вел. със следната таблица.

$E[X Y]$	$E[X Y=y_1]$	...	$E[X Y=y_j]$	...
	$p_1 = P(A_1)$		$p_j = P(A_j)$	

СВОЙСТВА НА УМО:

а) $E[aX+bZ|Y] = aE[X|Y] + bE[Z|Y]$

г-во: $E[aX+bZ|Y] = \sum_j \frac{E[(aX+bZ) \cdot 1_{A_j}]}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} =$

$$= \sum_j \frac{aEX1_{A_j} + bEZ1_{A_j}}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} = a \sum_j \frac{EX1_{A_j}}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} + b \sum_j \frac{EZ1_{A_j}}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j}$$

$$= aE[X|Y] + bE[Z|Y]$$

б) $X \perp Y \Rightarrow E[X|Y] = EX$

$$E[f(X) \cdot g(Y)] = E[f(X)] \cdot E[g(Y)]$$

г-во: $E[X|Y] = \sum_j \frac{EX \cdot 1_{\{Y=y_j\}}}{P(Y=y_j)} \cdot 1_{\{Y=y_j\}} \stackrel{X \perp Y}{=} \sum_j \frac{EX \cdot E[1_{\{Y=y_j\}}]}{P(Y=y_j)} \cdot 1_{\{Y=y_j\}} =$

$$= \sum_j \frac{EX \cdot P(Y=y_j)}{P(Y=y_j)} \cdot 1_{A_j} = EX \cdot \sum_j 1_{A_j} = EX$$

$$b) X=f(Y), \text{ то } E[X|Y] = X = f(Y)$$

$$E[X|Y] = \sum_j \frac{E[f(Y) \cdot 1_{A_j}] \cdot 1_{A_j}}{P(A_j)} = \sum_j f(y_j) \cdot \frac{E[1_{A_j}]}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} = f(Y)$$

$$2) E[E[X|Y]] = EX$$

$$E[E[X|Y]] = E \sum_j \frac{E[X 1_{A_j}]}{P(A_j)} \cdot 1_{A_j} =$$

$$= \sum_j \frac{E[X 1_{A_j}] \cdot E[1_{A_j}]}{P(A_j)} = \sum_j E[X \cdot 1_{A_j}] = E \sum_j X 1_{A_j} =$$

$$= E[X \sum_j 1_{A_j}] = EX$$

DEF: 'УСЛОВНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ'

НЕКА X И Y СА ДИСКР. СЛ. ВЕЛ. ТОГАВА УСЛ. РАЗПР. НА X ПРИ $Y=y_j$ (ЗА ВСЯКА ВОЗМОЖНА СЛ-Т НА Y)

$X Y=y_j$	x_1	x_2	...	x_i
	$P(X=x_1 Y=y_j)$			$P(X=x_i Y=y_j)$